

**Балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын
іске асыратын ұйымдардың педагогтері мен бейіні бойынша мамандарына
арналған «Кескіндемедегі STEAM-технологиялар» біліктілікті арттыру
курсының білім беру бағдарламасы**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың педагогтері мен бейіні бойынша мамандарына арналған «Кескіндемедегі STEAM - технологиялар» біліктілікті арттыру курсының білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) балаларға көркем-эстетикалық қосымша білім беруді дамытуға және әрі қарай жетілдіруге қатысты сұрақтарды қамтиды, педагогтердің теориялық, практикалық білімдерін жаңартуды және кәсіби дағдыларын кеңейтуді, оларға әдістемелік көмек көрсетуді қарастырады.

2. Бағдарлама Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК педагогтердің кәсіби қиындықтары мен қажеттіліктерін сауалнама жүргізу арқылы диагностикалау, сондай-ақ қолданыстағы талаптардың өзгеруі немесе жаңа талаптардың пайда болуы негізінде Қазақстан Республикасының заңнамалық және нормативтік құқықтық актілерін талдау жолымен әзірленді.

3. Біліктілікті арттыру курсының (бұдан әрі - Курс) ұзақтығы 80 сағатты құрайды. Сабақ кестесін құрастыру барысында ғылымның және педагогикалық технологиялардың жаңалықтары ескеріле отырып, Бағдарлама тақырыбына өзгеріс енгізуге болады.

4. Курстың білім беру процесі оқытудың интерактивті формалары арқылы жүзеге асырылады: дәріс, практикалық сабақ, шығармашылық шеберхана, , авторлық педагогикалық шеберхана, шағын топтарда жұмыс, дөңгелек үстел, конференция, тренинг.

5. Бағдарлама балаларға көркем-эстетикалық қосымша білім беру ұйымдары педагогтері мен бейіні бойынша мамандарының кәсіби және педагогикалық шеберліктерін жетілдіруге бағытталған.

6. Бағдарлама жинақталған тәжірибесін таратқан педагогтермен және бейіні бойынша мамандармен тікелей байланысуға, олардың қызметін инновациялық тұрғыдан талдау және зерделеу тәжірибесі негізінде педагогикалық қызметтің вариативтік моделін құруға мүмкіндік береді.

7. Бағдарлама оқыту бағдарламаларын жүргізу әдістемелерін дамытуға және жетілдіруге, заманауи жоғары технологиялық құралдарды пайдалану технологиясы мен сандық дағдыларды қолдану арқылы педагогтер мен бейіні бойынша мамандардың шығармашылығын танытуға ықпал етеді.

2-тарау. Глоссарий

8. Бағдарламада қолданылатын ұғымдар:

1) арт-терапия – психоэмоциялық күйдегі тұлғаны бейнелеу өнері арқылы әсер ету мақсатын қойған терапия;

2) графикалық планшет – ақпаратты компьютерге енгізуге арналған қолдан өңделген құрылғы;

3) кескіндеме – айнала мен жарық әуе кеңістігімен байланыста нысанды қабылдау басты болып табылатын табиғатқа алыстан қарау арқылы кескіндемеде негізделген бейнелеу өнерінің түрі;

4) бейнелеу өнері – көркем шығармашылық түрі және кескіндеменің, графика мен мүсіннің әр түрлерін біріктіреді;

5) натюрморт – табиғи сурет, жанр, тарихи және әсем көріністегі тақырыптардан айырмашылығы бейнелеу өнерінде жансыз заттарды бейнелеу;

6) пленэрлік кескіндеме – табиғи жағдайда және табиғи жарықта нысандарды бейнелеу техникасы;

7) STEAM – бұл білім алушыларға кез келген қиындықтағы тапсырмаларды орындауға мүмкіндік беретін әмбебап практикалық-бағытталған тәсіл.

3-тарау. Бағдарлама тақырыптары

9. Теориялық және практикалық академиялық сағаттар саны көрсетілген Бағдарлама тақырыптары:

1) нормативтік құқықтық модуль – 6 сағат (6 – теория).

Кіріспе. Қазақстан Республикасында балаларға қосымша білім беру: жағдайы және даму келешегі – 2 сағат (2 – теория).

Балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың қызметтерін реттейтін заңнамалық және нормативтік құқықтық негіздері – 2 сағат (2 – теория).

Білім беру ұйымдарындағы жемқорлыққа қарсы күрес шаралары – 2 сағат (2 – теория);

2) психологиялық-педагогикалық модуль – 10 сағат (4 – теория, 6 – практика).

Балалардың ақпаратты қабылдау қабілетін бағалаудың психофизиологиялық негіздері. Қабылдауды диагностикалау – 2 сағат (2 – теория).

«Педагогтің психологиялық саулығы» педагогтерге арналған тренинг – 2 сағат (2 – практика).

Шығармашылық қызмет процесінде балалар тұлғасының жағымды қасиеттерін қалыптастырудың психологиялық-педагогикалық құралдары – 2 сағат (2 – практика).

Балалардың шығармашылық процесте өзара әрекеттесуін дамытуға арналған жағдай ұйымдастырудың әлеуметтік-психологиялық әдістері – 2 сағат (2 – практика).

Сабақтан тыс қызметте білім алушылардың өзін өзі іске асыруының психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері – 2 сағат (2 – теория);

3) теориялық-технологиялық модуль – 14 сағат (10– теория, 4 – практика).

«Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясын, «Рухани жаңғыру» бағдарламасын іске асыру жағдайында өскелең ұрпақтың бойында рухани-адамгершілік құндылықтарды тәрбиелеудің өзекті мәселелері – 2 сағат (2 – теория).

Өнер мен технологияның өзара әрекеттесуі: көркем білімнің даму ерекшеліктері – 4 сағат (4 – теория).

Балаларға қосымша көркем білім беру жүйесіндегі құзыреттілікке бағдарланған білім 4 сағат (2 – теория, 2 – практика).

Балалар көркемөнер мектептерінде бейнелеу өнерін оқытудағы заманауи тәсілдер 4 сағат (2 – теория, 2 – практика);

4) практикаға бағдарланған модуль – 50 сағат (10 – теория, 40 – практика).

Кескіндемеге оқытудың дәстүрлі және инновациялық технологиялары – 6 сағат (2 – теория, 4 – практика).

Бейнелеу қызметі бойынша сабақтарда сурет салудың дәстүрлі емес әдістерін қолдану технологиялары – 6 сағат (2 – теория, 4 – практика).

Жұмсақ графикалық материалдармен жұмыстың ерекшеліктері: көмір, соус, сангина, сепия және басқа – 6 сағат (6 – практика).

Графикалық планшет: суретшінің заманауи құралы – 6 сағат (2 – теория, 4 – практика).

Кіші мектеп жасындағы балаларға инновациялық жүйе және акварельді кескіндемені оқыту әдістемесі бойынша оқыту ерекшеліктері – 6 сағат (2 – теория, 4 – практика).

Түсті қабылдау, кескіндемедегі түстік қатынастар, колорит түрлері. Натюрморт – 6 сағат (6 – практика).

Пленэрлік кескіндемедегі педагогикалық ресурстар – педагог-суретшілердің кәсіби құзыреттерін жетілдіру құралы – 6 сағат (6 – практика).

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыста арт-терапияны қолдану – 6 сағат (2 – теория, 4 – практика).

Жоба қорғау – 2 сағат (2 – практика).

Барлығы – 80 академиялық сағат: теория – 30, практика – 50.

4-тарау. Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері

10. Бағдарлама мақсаты: балаларға көркем-эстетикалық қосымша білім беру педагогтері мен бейіні бойынша мамандарының білімдерін жаңғыртуға және кәсіби шеберліктерін жетілдіруге жағдай жасау.

11. Бағдарлама мақсатына жету үшін келесі міндеттер айқындалған:

1) көркем-эстетикалық қосымша білім беру ұйымдарының педагогтері мен бейіні бойынша мамандарының кәсіби құзыреттілігін дамыту;

2) көркем-эстетикалық қосымша білім беру жүйесіндегі жұмысты ұйымдастыру бойынша заңнамалық және нормативтік құқықтық актілердегі жаңартулармен тыңдаушыларды таныстыру;

3) кескіндеме негіздерін оқыту жағдайында тәрбиелеудің әр алуан түрлеріне кіріктірілген тәсілдерді енгізу;

4) педагогикалық қызметтің жекелеген компоненттерін немесе кескіндеме негіздерін оқыту мән-мәтінінде тұтас білім беру үдерісін жобалау;

5) әр баланың өз шамасын дамытуда белсенді, өз бетінше және нәтижелі іс-әрекеті үшін жағдай жасау;

б) педагогтерге әдістемелік және практикалық көмек көрсету.

12. Курс соңында балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың педагогтері мен бейіні бойынша мамандарының білімдері жаңартылады және кәсіби құзыреттіліктерінің дағдылары жетілдіріледі.

Курс соңында тыңдаушылар:

1) біледі:

балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың қызметін реттейтін заңнамалық және нормативтік құқықтық негіздерін;

Қазақстан Республикасында балаларға қосымша білім беруді дамытудың жағдайын және келешегін;

білім беру ұйымдарындағы жемқорлыққа қарсы күрес шараларын;

«Мәңгілік ел» жалпы ұлттық идеясының, «Рухани жаңғыру» бағдарламасының негізінде балалармен және жасөспірімдермен тәрбие жұмысының бағыттарын;

тәрбиенің негізгі қағидаларын (адамгершілік, отансүйгіштік, руханият, төзімділік және тағы басқаларды);

білім берудегі жүйелі, құзыретті және іс-әрекеттік тәсілдің мәнін;

2) меңгереді:

балалардың ақпаратты қабылдау қабілетін бағалау және баланың жағдайын психологиялық-педагогикалық болжау үшін психологиялық-педагогикалық негіздерді пайдалануды;

жас ерекшеліктерін ескере отырып, педагогикалық стилде тұлғалық бағдарлы тәсілді және балаларға білім беруді ұйымдастыру әдісі мен қисынын практикада қолдануды;

балаларға қосымша білім беру ұйымдарында өзара әрекеттестік ерекшеліктерін, коммуникация мен тұлғааралық қарым-қатынас дағдыларын қолдануды;

балалардың даму ортасын қайта құруға белсенді қатысуды;

көркем-эстетикалық бағыттағы балаларға қосымша білім беру ұйымдарына арналған білім беру бағдарламаларын, оқу-әдістемелік құралдарын іске асыруды;

оқытудың әрбір кезеңінде бағалау өлшемдерінің әр түрлі үлгілері мен құралдарын қолдануды;

3) дағдысын қалыптастырады:

балалардың шығармашылық қабілетін дамытуды болжау элементтерінің және бейнелеу қызметі бойынша сабақтарда сурет салудың дәстүрлі емес әдістерін қолдану технологияларының көмегімен сәндік қолданбалы өнер заманауи педагогикалық технологияларын пайдалану;

ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыста арт-терапияны пайдалану арқылы инновациялық технологияларды қолдану;

балалар көркем мектептерінде кескіндемеге оқытудың негіздері.

5-тарау. Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны

13. Бағдарламаның құрылымы:

- 1) жалпы ережелер;
- 2) глоссарий;
- 3) Бағдарлама тақырыптары;
- 4) Бағдарламаның мақсаты, міндеттері және күтілетін нәтижелері;
- 5) Бағдарламаның құрылымы мен мазмұны;
- 6) оқу процесін ұйымдастыру;
- 7) Бағдарламаның оқу-әдістемелік қамтамасыз етілуі;
- 8) оқу нәтижелерін бағалау;
- 9) курстан кейінгі қолдау;
- 10) негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі.

14. Бағдарламаның мазмұны төрт модульден тұрады:

- 1) нормативтік құқықтық;
- 2) психологиялық-педагогикалық;
- 3) теориялық-технологиялық;
- 4) практикаға бағдарланған.

15. Нормативтік құқықтық модуль балаларға қосымша білім берудің заңнамалық, нормативтік құқықтық базасының жаңару, қазақстандық білімнің жаңғыру бағыттары бойынша сұрақтарды ашады.

Модульдің болжамды тақырыптары:

1) балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың қызметтерін реттейтін заңнамалық және нормативтік құқықтық негіздері;

2) Қазақстан Республикасында балаларға қосымша білім беру: жағдайы және даму келешегі;

3) білім беру ұйымдарында жемқорлыққа қарсы күрес шаралары.

16. Психологиялық-педагогикалық модуль жас ерекшеліктерін ескере отырып, балаларды тәрбиелеудің, бала тұлғасын дамытудың психологиялық-педагогикалық аспектілері туралы білімдерін жетілдіруді болжайды, педагогикалық ұжымдағы тұлғааралық қарым-қатынас және шиеленістердің алдын алу мәселелерін қарастырады.

Модульдің болжамды тақырыптары:

1) балалардың ақпаратты қабылдау қабілетін бағалаудың психофизиологиялық негіздері;

2) шығармашылық қызмет процесіндегі балалар тұлғасының жағымды қасиеттерін қалыптастырудың психологиялық-педагогикалық құралдары;

3) білім алушылардың сабақтан тыс қызметінде білім алушылардың өзін-өзі іске танытуының психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері.

17. Теориялық-технологиялық модуль дәстүрлі және жаңа педагогикалық, жобалық және зерттеу технологияларын, балаларға қосымша білім беру ұйымдарындағы көркем-эстетикалық қызметтің мазмұны мен нысандарын, оларды қолдану ерекшеліктерін, негізгі күтілетін нәтижелерді ашады.

Модульдің болжамды тақырыптары:

1) өскелең ұрпақтың бойында рухани-адамгершілік құндылықтарын тәрбиелеудегі өзекті мәселелер;

2) өнер мен технологияның өзара әрекеттесуі: көркем білімнің даму ерекшеліктері;

3) балалар көркемөнер мектептерінде бейнелеу өнерін оқытудағы заманауи тәсілдер;

4) сәндік қолданбалы өнер сабақтарында білім алушылардың креативті ойлауын дамыту;

5) электронды материалдарды қолдану арқылы оқытудың инновациялық әдісі.

18. Практикаға бағдарланған модуль практикаға бағдарланған білім беруге көшу жағдайында педагогикалық қызметті жетілдіруге, қосымша көркем-эстетикалық білім беру бойынша практикалық сабақтар барысында меңгеру мүмкін болатын инновациялық жобаларды іске асыруға ықпал етеді.

Модульдің болжамды тақырыптары:

1) кескіндемеге оқытудың дәстүрлі және инновациялық технологиялары;

2) бейнелеу қызметі бойынша сабақтарда сурет салудың дәстүрлі емес әдістерін қолдану технологиялары;

3) графикалық планшет: суретшінің заманауи құралы;

4) түсті қабылдау, кескіндемедегі түстік қатынастар, колорит түрлері;

5) пленэрлік кескіндемедегі педагогикалық ресурстар – педагог-суретшілердің кәсіби құзыреттерін жетілдіру құралы;

6) ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыста арт-терапияны қолдану.

6-тарау. Оқу процесін ұйымдастыру

19. Оқу процесін ұйымдастыру сабақтарды дәрісханалық және қашықтан оқытуды, сондай-ақ, тыңдаушылардың өз бетінше жұмыс жасауын қарастырады.

20. Бағдарлама педагогтердің шығармашылығын көрсету үшін дәстүрлі және инновациялық тәсілдерді қолдана отырып, қажетті жағдай жасайды. Бағдарлама заманауи талаптарға сәйкес балаларға көркем-эстетикалық қосымша білім беру қызметін және даму үдерісін заңнамалық және нормативтік құқықтық, ғылыми-зерттеу, бағдарламалық-әдістемелік, практикалық қамтамасыз етуге және Қазақстан Республикасының қосымша білім беру сапасын жетілдіру бойынша мақсаттылық, тұтастық және әрекеттердің жүйелілігін қамтамасыз етуге бағытталған теориялық және практикалық сабақтарды қамтиды.

21. Білім беру процесі оқытудың интерактивті әдістері арқылы жүзеге асырылады: пікірсайыс, шеберлік сынып, бейнефильмдерді талқылау, мәселелерді бірге шешу, жобаны қорғау.

22. Курс тыңдаушыларының мақсатты тобы: меншік нысанына және ведомстволық бағыныстылығына қарамастан балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың педагогтері мен бейіні бойынша мамандары, мәдениет және өнер қызметкерлері.

7-тарау. Бағдарламаның оқу-әдістемелік қамтамасыз етілуі

23. Кешенді оқу-әдістемелік қамтамасыз ету – бұл Бағдарламаның модульдері бойынша қажетті барлық оқу-әдістемелік құжаттардың және материалдардың көмегімен қосымша білім беру ұйымдарының педагогтері мен бейіні бойынша мамандарын оқытуды ұйымдастыру және оны іске асыру үшін қажетті жиынтық.

24. Оқу-әдістемелік қамтамасыз ету мынадай материалдардан тұрады: оқу-әдістемелік құралдар;

тренер/оқытушы/тьютор, тыңдаушыға арналған әдістемелік ұсынымдар; дәріс конспектісі;

практикалық сабақтар бойынша құралдар;

білуін, меңгеруін, дағдысын бақылау материалдары;

гlossарий (анықтамалық, сөздік);

презентациялау және үлестірмелі материалдары;
 практикалық сабақтың әдістемелік материалдары;
 аудио, бейне және мультимедиялық материалдар;
 негізгі, қосымша әдебиеттер ретінде тыңдаушыларға ұсынылатын оқу әдебиеттерінің тізімдері және басқалар.

Оқу-әдістемелік кешендер басылым (кітаптар, кітапшалар) нұсқасында, электронды түрінде де қолданылуы мүмкін.

25. Бағдарламаның модульдері бойынша оқу-әдістемелік қамтамасыз ету:

1) нормативтік-құқықтық модуль – Қазақстан Республикасының білім мәселелері бойынша заңнамалық және нормативтік-құқықтық актілерімен;

2) психологиялық-педагогикалық модуль – электрондық оқыту ресурстарымен (аудио-, бейне- материалдары, анимация және суретпен сипаттау), тренингтің, практикалық сабақтың әдістемелік материалдарымен;

3) теориялық-технологиялық модуль – оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастыру бойынша бағдарламалармен, білім мазмұнын жаңарту бойынша әдістемелік ұсынымдармен, оқу-әдістемелік құралдарымен, оқу-анықтамалық (глоссарий, анықтамалық, сөздік және басқалар) материалдарымен;

4) практикаға бағдарланған модуль – заманауи оқу-әдістемелік кешендердің, практикалық сабақтардың, шеберлік сыныптардың, тренингтердің, презентациялау материалдарының әзірлемелерімен;

5) әр модуль –басылып шыққан немесе электронды нұсқадағы дәрістердің конспектілерімен іске асырылады.

8-тарау. Оқу нәтижелерін бағалау

26. Курс соңында балаларға қосымша білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдардың педагогтері мен бейіні бойынша мамандардың білімдерін жаңарту, толықтыру және кәсіби құзыреттілігінің дағдыларын жетілдіру қарастырылады.

27. Оқу процесінің соңында тыңдаушылардың білімдерін бақылау және бағалау (таңдау бойынша) мақсатында:

1) жобаны презентациялау;

2) қорытынды тестілеу өткізіледі.

28. Курс қорытындысы бойынша тест тапсырмалары:

1) білім беру жүйесіндегі заңнамалық және нормативтік құқықтық актілерді;

2) қосымша білім беру ұйымдарын басқаруға заманауи тәсілдерді;

3) шығармашылық қызмет процесінде психологиялық-педагогикалық аспектілерді;

4) оқытудың инновациялық технологиялары мен әдістерін білуге тиісті сұрақтарды қамтиды.

29. Курстың қорытындысы бойынша жобаны презентациялау оқыған модульдері бойынша жеке немесе топта зерттеу жұмысын қорғауды қарастырады.

30. Бағдарламаны іске асырудың қорытындысы бойынша бақылау жұмысын бағалау өлшемдері.

«Сынақ» (тест: 50 пайыз және одан жоғары) – педагог және бейіні бойынша маман орындалған тапсырманың проблемалық саласын біледі, шешілетін проблеманың бастапқы себептерін түсінеді, тапсырманы орындау үшін білімдерін қолданады, проблеманы шешу үшін тәсілдерді (әдістер, құралдар, нысандар, аспаптар және тағы басқа) талдайды және жинақтайды, күнделікті практика проблемаларын шешу үшін тапсырманы орындау маңыздылығын бағалайды.

«Сынақтан өтпейді» (тест: 50 пайыздан төмен) – педагог және бейіні бойынша маман орындалған тапсырманың проблемалық саласын жеткіліксіз біледі, шешілетін проблеманың бастапқы себептерін түсінбейді, тапсырманы орындау үшін білімдерін қолданбайды, проблеманы шешу үшін тәсілдерді (әдістер, құралдар, нысандар, аспаптар және тағы басқа) талдай алмайды және жинақтай алмайды, күнделікті практика проблемаларын шешу үшін тапсырманы орындау маңыздылығын төмен бағалайды.

9-тарау. Курстан кейінгі қолдау

31. Курстан кейінгі қолдау педагогтің жеке міндеттерін шешуге бағдарланған, мынадай элементтерден тұрады: өзін анықтауы, құзыреттілігінің өзектілігі, қайта байланыс, үздіксіздік. Курстан кейінгі кезең толық жасалған рефлексияны, Курстан соң олардың іске асыратын қызметі туралы шығармашылық есебін болжайды.

32. Курстан кейінгі қолдауда педагогтің қызметіне мынадай нысандар қолданылады:

- 1) кәсіби дамуының нәтижелері;
- 2) педагог курс өткен соң бірінші күнтізбелік жыл ішінде үштен кем емес өзіндік жұмысын ұйымдастыру және өткізу;
- 3) Курс өткен және алған білімін, біліктілігін, дағдыларын жұмыс тәжірибесінде қолданатын педагогтерді тәжірибе алмасу бойынша іс-шараларға қатысуға тарту, олардың іс-тәжірибесін көпшілік алдында мойындау (бұқаралық ақпарат құралдарындағы басылымдары);
- 4) Курс бағдарламасына түзету енгізу.

33. Педагогтің қызметіне курстан кейінгі қолдау мониторингі үш жыл бойы жылына бір рет сырттай немесе қашықтық нысанында өткізіледі.

34. Курстан соң әр тындаушы кәсіби дамуының жеке жоспарын даярлайды және курс ұйымдастырушыларына шығармашылық есебін жібереді.

10-тарау. Негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі

35. Курстың оқу процесін өткізу барысында қолданылатын негізгі және қосымша әдебиеттер тізімі:

1) Қазақ халық қолданбалы өнері. 2-том, Ә.Х. Марғұлан – Алма-Ата, Өнер, 1987 ж.;

2) Суреттегі сырлар. Оқу-көрнекілік құралы. С.К. Жаманқараев – Алматы, Асыл кітап, 2015 ж.;

3) Шедевры Великой степи. Ш.Ж. Тохтабаева – Алматы, Дайк-Пресс, 2008 г.;

4) Қазақстанның Ұлттық энциклопедиясы. 2-том – Алматы, Қазақ энциклопедиясы, 2005 ж.;

5) «Өнер тарихы» пәні бойынша балалар өнер мектебінің білім алушыларына арналған (оқыту мерзімі – 4 жыл) оқу құралы. Құрастырған: И.Ю. Дружинина, Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясының Заманауи өнер мектебінің өнер тарихы оқытушысы (Алматы қ.). – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2013 ж.;

6) Шиеленістік жағдайларды шешу, толеранттылық және әр алуан мәдени ортада әрекеттесу бойынша әлеуметтік құзыреттілікті қалыптастыру. Білім беру жүйесінің басшыларына, психологтарына, педагогтеріне және әлеуметтік қызметкерлеріне арналған әдістемелік құрал. Л.У. Асылбекова – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2013 ж.;

7) Балалардың функционалды сауаттылығын дамытуға бағытталған қосымша білім беру мазмұнының ғылыми-әдістемелік негіздері – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК – Астана, 2013 ж.;

8) Балаларға қосымша білім беру жүйесіндегі балалар көркемөнер мектептері мен өнер мектептеріндегі көркемөнер бөлімдерінің әдістемелік қызметін ұйымдастыру бойынша нұсқаулы-әдістемелік ұсынымдар. – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2014 ж.;

9) Қосымша білім беру педагогтерінің кәсіби құзыреттілігін дамыту шарты ретінде әдістемелік қызмет жұмысын ұйымдастыру – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2014 ж.;

10) «Балаларға қосымша білім беру жүйесіндегі кәсіптік бағдар беру қызметі» әдістемелік ұсынымдары – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2015 ж.;

11) Денсаулық мүмкіндіктері шектеулі балалардың шығармашылық қабілетін дамыту бойынша әдістемелік ұсынымдар – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2014 ж.;

- 12) «STEAM білімді енгізу бойынша әдістемелік ұсынымдар» – Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, Астана, 2017 ж;
- 13) Қазақстан Республикасында балаларға қосымша білім беруді дамытудың тұжырымдамалық тәсілдері – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Нұр-Сұлтан, 2019 ж.;
- 14) «Рухани жаңғыру» бағдарламасын іске асыру жағдайындағы тәрбиенің тұжырымдамалық негіздері – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Нұр-Сұлтан, 2019 ж.;
- 15) Обучения техникам живописи. Көркемөнер мектептерінде оқытудың теориясы мен әдістемесі. О.В.Ратиева, В.И. Денисенко – Санкт-Петербург: Планета музыки, 2020 ж.;
- 16) Техника акварельной живописи. Оқу құралы. Неонет Н.Ф. – Халық өнерінің жоғары мектебі, 2018 ж.;
- 17) История искусств в образах, фактах, вопросах. Оқу құралы. Б.2. – Халық өнерінің жоғары мектебі, 2017 ж.;
- 18) Академический рисунок. Оқу құралы. М.О. Ломакин – Халық өнерінің жоғары мектебі, 2017 ж.;
- 19) Декоративная живопись. Оқу құралы. П.Е. Серов – Халық өнерінің жоғары мектебі, 2017 ж.;
- 20) Декоративный рисунок. Оқу құралы. М.О. Ломакин – Халық өнерінің жоғары мектебі, 2017 ж.;
- 21) Живопись. Оқу құралы. Н.Ф. Неонет – Халық өнерінің жоғары мектебі, 2016 ж.;
- 22) Рисунок и живопись. Оқу құралы. И.К. Лукина, Е.Л. Кузьменко – Воронеж мемлекеттік ормантехникалық академиясы, 2012 ж.;
- 23) Традиционное декоративно-прикладное искусство народов стран Западной Европы. Оқу құралы. Е.А. Окладникова – Москва, Петрополис, 2013 ж.;
- 24) Художник и компьютер. Оқу құралы. Н.А. Лепская – Москва, Когито-Центр, 2013 ж.;
- 25) Основы теории декоративно-прикладного искусства. И.В.Алексеева, Е.В. Омельяненко – Оңтүстік федералды университеті, 2010 ж.;
- 26) Развитие личности в обучении. Шиянов Е.А., Котова И.Б. – Москва, Академия, 2000 ж.;
- 27) Работа с плоскостным изображением натюрморт. Методические рекомендации по выполнению задания «Плоскостной характер изображения». Дисциплина «Живопись». Әдістемелік құрал. И.А. Шарапов – Архитектон, 2017 ж.;
- 28) Учебная (рисовальная) практика. Плэнер. Оқу-көрнекілік құралы. П.А. Шушарин – Кемеров мемлекеттік мәдениет институты (КемММИ), 2017 ж.;
- 29) Академический рисунок. Оқу-көрнекілік құралы. С.Н. Казарин – Кемеров мемлекеттік мәдениет институты (КемММИ), 2017 ж.;

30) Академическая живопись. Оқу-әдістемелік кешен – Кемеров мемлекеттік мәдениет және өнер университеті (КемММӨУ), 2014 ж.;

31) Основы теории декоративно-прикладного искусства с практикумом народные художественные промыслы. Оқу-әдістемелік құрал. И.В. Бойченко – Тюмен мемлекеттік университеті, 2012 ж.;

32) Композиционные основы и графическая стилизация в курсе рисунка. Әдістемелік құрал. М.А. Смирнова – Архитектон, 2010 ж.;

33) Бейнесабақтар «Балалардың көркем-эстетикалық шығармашылығы (музыкалық, көркем, сәндік-қолданбалы, театр, хореография, кино және басқа)» (12 бейнесабақ) – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Нұр-Сұлтан, 2020 ж. <https://www.ziyatker.org/110>

**Образовательная программа курса повышения квалификации
«STEAM - технологии в живописи» для педагогов и специалистов по
профилю организаций, реализующих образовательные программы
дополнительного образования детей**

Глава 1. Общие положения

1. Образовательная программа курса повышения квалификации «STEAM – технологии в живописи» для педагогов и специалистов по профилю организаций, реализующих образовательные программы дополнительного образования детей (далее – Программа), включает в себя круг вопросов, касающихся развития и дальнейшего совершенствования дополнительного художественно-эстетического образования детей, предусматривает обновление теоретических, практических знаний и расширение профессиональных навыков педагогов, оказание им методической помощи.

2. Программа разработана РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования» Министерства образования и науки Республики Казахстан на основе диагностики путем анкетирования профессиональных затруднений и потребностей педагогов, также анализа законодательных и нормативных правовых актов Республики Казахстан на предмет изменения действующих или появления новых требований.

3. Продолжительность Курса повышения квалификации (далее – Курс) составляет 80 часов. При составлении расписания занятий допускаются изменения в тематике Программы с учетом обновлений науки и педагогических технологий.

4. Образовательный процесс Курса включает интерактивные формы обучения: лекция, практическое занятие, творческая мастерская, авторская педагогическая мастерская, работа в малых группах, круглый стол, конференция, тренинг.

5. Программа направлена на совершенствование профессионального мастерства педагогов и специалистов по профилю организаций дополнительного художественно-эстетического образования.

6. Программа позволяет напрямую взаимодействовать с педагогами и специалистами по профилю, обобщившими накопленный опыт, проанализировавшими свою деятельность с точки зрения инновационности и на основе изученного опыта спроектировать вариативную модель педагогической деятельности.

7. Программа способствует развитию и совершенствованию методики ведения обучающих программ, проявлению творческого потенциала педагогов

и специалистов по профилю с применением цифровых навыков и технологий использования современных высокотехнологичных инструментов.

Глава 2. Глоссарий

8. Понятия, используемые в Программе:

- 1) арт-терапия – терапия, имеющая целью воздействия на психоэмоциональное состояние пациента изобразительным творчеством;
- 2) графический планшет – устройство для ввода информации, созданной от руки, непосредственно в компьютер;
- 3) живопись – вид изобразительного искусства, основанный на живописном, так называемом далевом смотре на натуру, при котором основным является восприятие объекта во взаимосвязи с пространственной и свето-воздушной средой;
- 4) изобразительное искусство – вид художественного творчества и объединяет различные виды живописи, графики и скульптуры;
- 5) натюрморт – изображение неодушевленных предметов в изобразительном искусстве, в отличие от портретной, жанровой, исторической и пейзажной тематики;
- 6) пленэрная живопись – техника изображения объектов при естественном свете и в естественных условиях;
- 7) STEAM – это универсальный практико-ориентированный подход, который позволяет обучающимся справляться с задачами любой сложности.

Глава 3. Тематика Программы

9. Тематика Программы с указанием количества теоретических и практических академических часов:

1) нормативный правовой модуль – 6 часов (6 – теория).

Введение. Дополнительное образование детей в Республике Казахстан: состояние и перспективы развития – 2 часа (2 – теория).

Законодательные и нормативные правовые основы регулирования деятельности организаций, реализующих образовательные программы дополнительного образования детей – 2 часа (2 – теория).

Антикоррупционные меры в организациях образования – 2 часа (2 – теория);

2) психолого-педагогический модуль – 10 часов (4 – теория, 6 – практика). Психологические основы оценки способностей детей воспринимать информацию. Диагностика восприятия – 2 часа (2 – теория). «Психологическое благополучие педагога» тренинг для педагогов – 2 часа (2 – практика).

Психолого-педагогические средства формирования положительных качеств личности детей в процессе творческой деятельности – 2 часа (2 – практика).

Социально-психологические методы организации условий для развития взаимодействия детей в творческом процессе – 2 часа (2 – практика).

Психолого-педагогические особенности самореализации обучающихся во внеурочной деятельности – 2 часа (2 – теория);

3) Теоретико-технологический модуль – 14 часов (10 – теория, 4 – практика).

Актуальные вопросы воспитания духовно-нравственных ценностей подрастающего поколения в условиях реализации общенациональной идеи «Мәңгілік ел», программы «Рухани Жаңғыру» – 2 часа (2 – теория).

Взаимодействие искусства и технологий: перспективы развития художественного образования – 4 часа (4 – теория).

Компетентностно ориентированное образование в системе дополнительного художественного образования детей – 4 часа (2 – теория, 2 – практика).

Современные подходы к обучению изобразительному искусству в детских художественных школах – 4 часа (2 – теория, 2 – практика);

4) Практико-ориентированный модуль – 50 часов (10 – теория, 40 – практика).

Традиционные и инновационные технологии обучения живописи – 6 часов (2 – теория, 4 – практика).

Технологии использования нетрадиционных приемов рисования на занятиях по изобразительному искусству – 6 часов (2 – теория, 4 – практика).

Особенности работы мягкими графическими материалами: уголь, соус, сангина, сепия и др. – 6 часов (6 – практика).

Графический планшет: современный инструмент художника – 6 часов (2 – теория, 4 – практика).

Особенности обучения младших школьников по инновационной системе и методике преподавания акварельной живописи – 6 часов (2 – теория, 4 – практика).

Восприятие цвета, цветовые отношения в живописи, типы колорита. Натюрморт – 6 часов (6 – практика).

Педагогические ресурсы пленэрной живописи как средство совершенствования профессиональных компетенций педагогов-художников – 6 часов (6 – практика).

Использование арт-терапии в работе с детьми с особыми образовательными потребностями – 6 часов (2 – теория, 4 – практика).

Защита проекта – 2 часа (2 – практика).

Всего – 80 академических часов: теория – 30, практика – 50.

Глава 4. Цель, задачи и ожидаемые результаты Программы

10. Цель Программы: создание условий для обновления знаний и совершенствования профессионального мастерства педагогов и специалистов по профилю дополнительного художественно-эстетического образования детей.

11. Для достижения цели Программы определены следующие задачи:

1) развитие профессиональной компетентности педагогов и специалистов по профилю организаций дополнительного художественно-эстетического образования;

2) ознакомление слушателей с обновлениями в законодательных и нормативных правовых актах по организации работы в системе дополнительного художественно-эстетического образования;

3) внедрение интегрированных подходов к различным видам обучения и воспитания в условиях обучения основам живописи;

4) проектирование отдельных компонентов педагогической деятельности или целостного образовательного процесса в контексте обучения основам живописи;

5) создание условий для активной, самостоятельной и продуктивной жизнедеятельности каждого ребенка по развитию своего потенциала;

6) оказание методической и практической помощи педагогам.

12. По завершении Курса у педагогов и специалистов по профилю организаций, реализующих образовательные программы дополнительного образования детей, будут обновлены знания и совершенствованы навыки профессиональной компетентности.

По завершении курса слушатели:

1) знают:

законодательные и нормативные правовые основы регулирования деятельности организаций образования, реализующих образовательные программы дополнительного образования для детей;

состояние и перспективы развития дополнительного образования детей в Республике Казахстан;

антикоррупционные меры в организациях образования;

направления воспитательной работы с детьми и подростками на основе общенациональной идеи «Мәңгілік ел», Программы «Рухани жаңғыру»;

основные принципы воспитания (гуманизм, патриотизм, духовность, толерантность и другие);

сущность системного, компетентностного и деятельностного подходов в образовании;

2) умеют:

пользоваться психолого-педагогическими основами оценки способностей детей воспринимать информацию и проводить психолого-педагогическую диагностику состояния ребенка;

применять на практике методику и логику организации обучения с учетом возрастных особенностей современных детей и личностно-ориентированный подход в педагогическом стиле;

применять навыки коммуникации и межличностного общения, особенности педагогического взаимодействия в организациях дополнительного образования детей;

активно участвовать в преобразовании среды развития детей;

реализовывать образовательные программы, учебно-методические пособия для организаций дополнительного образования детей художественно-эстетического направления;

применять различные модели и инструменты критериального оценивания на разных этапах обучения;

3) владеют:

современными педагогическими технологиями декоративно-прикладного искусства с помощью технологии использования нетрадиционных приемов рисования на занятиях по изобразительной деятельности и элементами диагностики развития творческих способностей детей;

инновационными технологиями с использованием арт-терапии в работе с детьми с особыми образовательными потребностями;

основами преподавания живописи в детских художественных школах.

Глава 5. Структура и содержание Программы

13. Структура Программы:

- 1) общие положения;
- 2) глоссарий;
- 3) тематика Программы;
- 4) цель, задачи и ожидаемые результаты Программы;
- 5) структура и содержание Программы;
- 6) организация учебного процесса;
- 7) учебно-методическое обеспечение Программы;
- 8) оценивание результатов обучения;
- 9) посткурсовое сопровождение;
- 10) список основной и дополнительной литературы.

14. Содержание Программы состоит из четырех модулей:

- 1) нормативный правовой;
- 2) психолого-педагогический;
- 3) теоретико-технологический;
- 4) практико-ориентированный.

15. Нормативный правовой модуль раскрывает вопросы по обновлению законодательной, нормативной правовой базы дополнительного образования детей, направления модернизации казахстанского образования.

Примерные темы модуля:

- 1) законодательные и нормативные правовые основы регулирования деятельности организаций, реализующих образовательные программы дополнительного образования детей;
- 2) дополнительное образование детей в Республике Казахстан: состояние и перспективы развития;
- 3) антикоррупционные меры в организациях образования.

16. Психолого-педагогический модуль предполагает совершенствование знаний о психолого-педагогических аспектах воспитания детей, развития личности обучающегося с учетом возрастных особенностей, рассматривает проблемы межличностного общения в педагогическом коллективе и преодоление межличностных конфликтов.

Примерные темы данного модуля:

- 1) психофизиологические основы оценки способностей детей воспринимать информацию;
- 2) психолого-педагогические средства формирования положительных качеств личности детей в процессе творческой деятельности;
- 3) психолого-педагогические особенности самореализации обучающихся во внеурочной деятельности.

17. Теоретико-технологический модуль раскрывает традиционные и новые педагогические, проектные и исследовательские технологии, содержание и формы художественно-эстетической деятельности в организациях дополнительного образования, особенности их применения, основные ожидаемые результаты.

Примерные темы данного модуля:

- 1) актуальные вопросы воспитания духовно-нравственных ценностей подрастающего поколения;
- 2) взаимодействие искусства и технологий: перспективы развития художественного образования;
- 3) современные подходы к преподаванию изобразительного искусства в детских художественных школах;
- 4) развитие креативного мышления обучающихся на уроках декоративно-прикладного искусства;
- 5) инновационные методы обучения с использованием электронных материалов.

18. Практико-ориентированный модуль способствует совершенствованию педагогической деятельности в условиях перехода к практико-ориентированному образованию, которое возможно в ходе практических занятий по дополнительному художественно-эстетическому образованию.

Примерные темы данного модуля:

- 1) традиционные и инновационные технологии обучения живописи;
- 2) технологии использования нетрадиционных приемов рисования на занятиях по изобразительной деятельности;

- 3) графический планшет: современный инструмент художника;
- 4) восприятие цвета, цветовые отношения в живописи, типы колорита;
- 5) педагогические ресурсы пленэрной живописи как средство совершенствования профессиональных компетенций педагогов-художников;
- 6) использование арт-терапии в работе с детьми с особыми образовательными потребностями.

Глава 6. Организация учебного процесса

19. Организация учебного процесса предусматривает проведение занятий в аудиторной и дистанционной формах, а также самостоятельную работу слушателя.

20. Программа предоставляет необходимые условия для проявления творчества педагогов с применением традиционных и инновационных методов. Программа включает теоретические и практические занятия по законодательному и нормативному правовому, научно-исследовательскому, программно-методическому, практическому обеспечению процесса функционирования и развития дополнительного художественно-эстетического образования детей и призван обеспечить целенаправленность, целостность и системность действий по совершенствованию качества дополнительного образования Республики Казахстан в соответствии с современными требованиями.

21. Образовательный процесс включает интерактивные методы обучения: дискуссия, мастер-класс, обсуждение видефильмов, совместное решение вопросов, защиту проекта.

22. Целевая группа слушателей Курса: педагоги и специалисты по профилю, работники культуры и искусства организаций, реализующих образовательные программы дополнительного образования детей, независимо от форм собственности и ведомственной подчиненности.

Глава 7. Учебно-методическое обеспечение Программы

23. Учебно-методическое обеспечение – это совокупность всех учебно-методических документов и материалов по модулям Программы, необходимых для организации и осуществления с их помощью обучения педагогов и специалистов по профилю организаций дополнительного образования.

24. Учебно-методическое обеспечение содержит следующие материалы:
учебно-методические пособия;
методические рекомендации для тренера/преподавателя/тьютора, слушателя;
конспекты лекций;

пособия по практическим занятиям;
материалы контроля знаний, умений, навыков;
гlossарий (справочник, словарь);
презентационные и раздаточные материалы;
методические материалы практических занятий;
аудио, видео и мультимедийные материалы;
список учебной литературы, рекомендуемой слушателям в качестве основной и дополнительной литературы и другие.

Учебно-методические комплексы могут использоваться как на бумажных носителях (книги, брошюры), так и в электронном виде.

25. Учебно-методическое обеспечение осуществляется по модулям Программы:

1) нормативный правовой модуль – законодательными и нормативными правовыми актами Республики Казахстан по вопросам образования;

2) психолого-педагогический модуль – электронными образовательными ресурсами (аудио, видеоматериалы, анимации и иллюстрации), методическими материалами тренингов и практических занятий;

3) теоретико-технологический модуль – программами по организации учебно-воспитательной работы, методическими рекомендациями по обновлению содержания образования, учебно-методическими пособиями, справочными материалами (гlossарий, справочник, словарь и др.);

4) практико-ориентированный модуль – разработками современных учебно-методических комплексов, практических занятий, мастер-классов, тренингов, презентационных материалов;

5) каждый модуль – конспектами лекций в печатном или электронном вариантах.

Глава 8. Оценивание результатов обучения

26. По завершении Курса предусматривается у педагогов и специалистов по профилю организаций, реализующих образовательные программы дополнительного образования детей, обновление, пополнение знаний и совершенствование навыков профессиональной компетентности.

27. По завершении образовательного процесса с целью контроля и оценки знаний слушателей проводятся (по выбору):

1) презентация проекта;

2) итоговое тестирование.

28. Тестовые задания по итогам Курса включают вопросы на знание:

1) законодательных и нормативных правовых актов системы образования;

2) современных подходов к управлению организацией дополнительного образования;

3) психолого-педагогических аспектов в процессе творческой деятельности;

4) инновационных технологий и методов обучения.

29. Презентация проекта по итогам Курса предусматривает защиту исследовательской работы индивидуально или в группе по изученным модулям.

30. Критерии оценки контрольной работы по итогам реализации Программы.

«Зачет» (тест: 50 процентов и выше) – педагог и специалист по профилю знает проблемную область выполненного задания, понимает первопричины решаемой проблемы, применяет знание для выполнения задания, анализирует и синтезирует подходы (методы, средства, формы, инструментарий и другие) для решения проблемы, оценивает значимость выполнения задания для решения проблем повседневной практики.

«Незачет» (тест: ниже 50 процентов) – педагог и специалист по профилю недостаточно знает проблемную область выполненного задания, не понимает первопричины решаемой проблемы, не применяет знание для выполнения задания, не умеет анализировать и синтезировать подходы (методы, средства, формы, инструментарий и другие) для решения проблемы, низко оценивает значимость выполнения задания для решения проблем повседневной практики.

Глава 9. Посткурсовое сопровождение

31. Посткурсовое сопровождение ориентировано на решение частных задач педагога, состоит из следующих элементов: самоопределение, актуальность компетентностей, обратная связь, непрерывность. Посткурсовой период предполагает полномасштабную рефлекссию, творческий отчет об осуществляемой им деятельности после Курса.

32. В посткурсовом сопровождении деятельности педагога используются следующие формы:

1) результаты профессионального развития;

2) организация и проведение в течение первого календарного года после прохождения Курса не менее трех самостоятельных работ педагогом;

3) привлечение педагогов, прошедших Курс и успешно применяющих полученные знания, умения, навыки на практике, к участию в мероприятиях по обмену опытом, публичное признание их опыта (публикации в средствах массовой информации);

4) корректировка Программы Курса.

33. Мониторинг посткурсового сопровождения деятельности педагога проводится в течение трех лет один раз в год заочно либо в дистанционной форме.

34. Каждый слушатель после Курса готовит индивидуальный план профессионального развития и направляет творческий отчет организаторам курса.

Глава 10. Список основной и дополнительной литературы

35. Список основной и дополнительной литературы, используемой в ходе проведения учебного процесса Курса:

- 1) Казахское народное прикладное искусство. Том 2, Маргулан А.Х. – Алма-Ата, Өнер, 1987 г.;
- 2) Суреттегі сырлар. Учебно-наглядное пособие. Жаманкараев С.К. – Алматы, Асыл кітап, 2015 г.;
- 3) Шедевры Великой степи. Тохтабаева Ш.Ж. – Алматы, Дайк-Пресс, 2008 г.;
- 4) Национальная энциклопедия Казахстана. Том 2. – Алматы, Қазақ энциклопедиясы, 2005 г.;
- 5) Учебное пособие для обучающихся по предмету «История искусств» для детских школ искусств (срок обучения 4 года). Сост.: Дружинина И.Ю., преподаватель истории искусства Современной школы искусств Казахской национальной консерватории им. Курмангазы (г. Алматы). – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2013 г.;
- 6) Формирование социальной компетентности разрешения конфликтных ситуаций, толерантности и взаимодействия в многообразной культурной среде. Методическое пособие для руководителей системы образования, психологов, педагогов и социальных работников. Асылбекова Л.У. – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2013 г.;
- 7) Научно-методические основы обновления содержания дополнительного образования, ориентированного на функциональную грамотность детей. – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2013 г.;
- 8) Инструктивно-методические рекомендации по организации методической деятельности детских художественных школ и художественных отделений школ искусств системы дополнительного образования детей. – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2014 г.;
- 9) Организация деятельности методической службы как условие развития профессиональной компетентности педагогов дополнительного образования – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2014 г.;

- 10) Методические рекомендации «Профориентационная деятельность в системе дополнительного образования детей» – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2015 г.;
- 11) Методические рекомендации по развитию творческих способностей детей с ограниченными возможностями здоровья. – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2014 г.;
- 12) «Методические рекомендации по внедрению STEAM образования» – Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, Астана, 2017 г.;
- 13) Концептуальные подходы к развитию дополнительного образования детей в Республике Казахстан – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Нур-Султан, 2019 г.;
- 14) Концептуальные основы воспитания в условиях реализации программы «Рухани жаңғыру» – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Нур-Султан, 2019 г.;
- 15) Обучения техникам живописи. Теория и методика преподавания в художественной школе. Ратиева О.В., Денисенко В.И. – Санкт-Петербург: Планета музыки, 2020 г.;
- 16) Техника акварельной живописи. Учебное пособие. Неонет Н.Ф. – Высшая школа народных искусств, 2018 г.;
- 17) История искусств в образах, фактах, вопросах. Учебное пособие. Ч.2. – Высшая школа народных искусств, 2017 г.;
- 18) Академический рисунок. Учебное пособие. Ломакин М.О. – Высшая школа народных искусств, 2017 г.;
- 19) Декоративная живопись. Учебное пособие. Серов П.Е. – Высшая школа народных искусств, 2017 г.;
- 20) Декоративный рисунок. Учебное пособие. Ломакин М.О. – Высшая школа народных искусств, 2017 г.;
- 21) Живопись. Учебное пособие. Неонет Н.Ф. – Высшая школа народных искусств, 2016 г.;
- 22) Рисунок и живопись. Учебное пособие. Лукина И.К., Кузьменко Е.Л. – Воронежская государственная лесотехническая академия, 2012 г.;
- 23) Традиционное декоративно-прикладное искусство народов стран Западной Европы. Учебное пособие. Окладникова Е.А. – Москва, Петрополис, 2013 г.;
- 24) Художник и компьютер. Учебное пособие. Лепская Н.А. – Москва, Когито-Центр, 2013 г.;
- 25) Основы теории декоративно-прикладного искусства. Алексеева И.В., Омеляненко Е.В. – Южный федеральный университет, 2010 г.;
- 26) Развитие личности в обучении. Шиянов Е.А., Котова И.Б. – Москва, Академия, 2000 г.;
- 27) Работа с плоскостным изображением натюрморт. Методические рекомендации по выполнению задания «Плоскостной характер изображения».

Дисциплина «Живопись». Методическое пособие. Шарапов И.А. – Архитектон, 2017 г.;

28) Учебная (рисовальная) практика. Плэнер. Учебно-наглядное пособие. Шушарин П.А. – Кемеровский государственный институт культуры (КемГИК), 2017 г.;

29) Академический рисунок. Учебно-наглядное пособие. Казарин С.Н. – Кемеровский государственный институт культуры (КемГИК), 2017 г.;

30) Академическая живопись. Учебно-методический комплекс – Кемеровский государственный университет культуры и искусств (КемГУКИ), 2014 г.;

31) Основы теории декоративно-прикладного искусства с практикумом народные художественные промыслы. Учебно-методическое пособие. Бойченко И.В. – Тюменский государственный университет, 2012 г.;

32) Композиционные основы и графическая стилизация в курсе рисунка. Методическое пособие. Смирнова М.А. – Архитектон, 2010 г.;

33) Видеозанятия «Художественно-эстетическое творчество детей (музыкальное, художественное, декоративно-прикладное, театральное, хореографическое, кино и др.)» (12 видеозанятий) – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Нур-Султан, 2020 г. <https://www.ziyatker.org/110>